omgevingsdienst Haaglanden

Bezoekadres
Zuid-Hollandplein 1
2596 AW Den Haag

Postadres
Postbus 14060
2501 GB Den Haag
(070) 21 899 02
vergunningen@odh.nl
www.odh.nl

Zaaknummer : 01109848
Ons Kenmerk : ODH1271430
Datum : -

Ontwerpbeschikking
Omgevingswet - Natura 2000-activiteit

Onderwerp

Op 26 juni 2024 hebben wij een aanvraag om omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit ontvangen als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder e, van de Omgevingswet. De aanvraag betreft het beroepsmatig vissen op snoekbaars, brasem, aal, wolhandkrab, harder en bot in het Natura 2000-gebied Krammer-Volkerak.

Besluit

Wij besluiten:

I. de aangevraagde vergunning te **verlenen** aan de Vereniging van Beroepsvissers in het Volkerak-Zoommeer;

II. de in het vervolg van dit besluit opgenomen voorschriften te verbinden aan deze vergunning;

III. de onder “Relevante documenten” genoemde stukken onderdeel te laten zijn van deze vergunning;

IV. dat deze vergunning geldig is vanaf de dag na bekendmaking tot en met 31 december 2031.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen,

D.C.G. Ruseler, MSc
Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze beschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.

VOORSCHRIFTEN

Algemeen

1. Wijzigingen van de activiteit waarvoor de vergunning is verleend dienen terstond schriftelijk te worden gemeld. Deze melding dient te worden ingediend bij de Unit Groen, Bodem en Opsporing van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Postbus 550, 3300 AN te Dordrecht, telefoonnummer 078-7708585, e-mailadres toezichtnatuur@ozhz.nl.

2. De vergunninghouder dient de volgende gegevens schriftelijk (per e-mail) te melden:
   a. wijzigingen van contactpersonen of contactgegevens uit de vergunningaanvraag, vooraf onder vermelding van de wijzigingsdatum;
   b. wijzigingen van omstandigheden (bijvoorbeeld het aantal visdagen, het vissen op meerdere plekken per dag of op andere vislocaties in het N2000-gebied) waaronder deze vergunning is afgegeven, zodat kan worden getoetst of de wijziging noodzaakt tot aanpassing van voorliggend besluit;
   c. wijzigingen van leden (niet zijnde een toename in leden) of vaartuigen waarvoor deze vergunning is afgegeven, vooraf onder vermelding van de wijzigingsdatum;
   d. de toepassing van zegenvisserij, uiterlijk 24 uur van tevoren;
   e. het gebruik van vistuigen ten behoeve van onderzoek, uiterlijk 24 uur van tevoren, onder vermelding van het soort vistuig, de periode van inzet en de exacte locatie.

   Voorgaande meldingen dienen gericht te worden aan de Unit Groen, Bodem en Opspring van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Postbus 550, 3300 AN te Dordrecht, telefoonnummer 078-7708585, e-mail: toezichtnatuur@ozhz.nl onder vermelding van ‘Natura 2000’.

Visserij

3. Deze vergunning staat op naam van de Vereniging van Beroepsvissers in het Volkerak-Zoommeer en mag uitsluitend worden gebruikt door onderstaande leden en vaartuigen met de hieronder genoemde vaartuigregistratie. Daarbij mag in het Natura 2000-gebied ‘Krammer-Volkerak’ per visser per dag maximaal één schip, voorzien van het bijbehorende registratienummer, met maximaal één bijboot, worden ingezet. Het schip dat wordt ingezet voor de visserij-activiteiten, heeft een maximale lengte van 10 meter en is uitgevoerd met een 4-takt benzinemotor van maximaal 200 pK.

Naam bedrijf	KvK	Scheepsnummer/scheepsnaam
Visserijbedrijf A. Bout	22034535	TI 21 (alleen ingezet op vaarwegennetwerk)
Anguilla B.V.	97138029	Anguilla
Stouten Fourage	22025232	BRU 41, BRU 42
Firma P. Kooistra-Schot	22043433	TH 1 (alleen ingezet op vaarwegennetwerk)
V.O.F. Visserijbedrijf Van Ham	59383097	geen scheepsnummer/geen naam

4. De vergunninghouder is verplicht om nieuwe en bestaande leden voorafgaand aan de visserijactiviteiten te informeren over deze vergunning en de daarin opgenomen overwegingen en voorschriften.

5. De gebieden waar de visserij-activiteiten jaarrond mogen worden uitgevoerd, zijn aangegeven op de bij deze vergunning toegevoegde kaart met kenmerk ODH1765922 (zie appendix 1). Hierbij is aangesloten bij de betonning A1 die in het gebied aanwezig is en die voor alle vaartuigen in het gebied geldt. Binnen de gearceerde gebieden, afgekaderd met betonning (zie geel aangegeven op genoemde kaart), mag niet gevist worden. Voor vergunninghouder geldt echter een uitzondering voor de op de kaart aangegeven oranje strook ten noorden van de Noordplaat. In deze oranje strook mag vanaf de betonning tot een afstand van 200 meter vanaf de betonning, in de maanden juni, juli en augustus, van zonsopgang tot 12.00 uur gevist worden.

6. Indien de betonning in het gebied gedurende de looptijd van de vergunning wordt gewijzigd, dan hoeft deze vergunning niet te worden aangepast. Voor deze vergunning is de aanwezige betonning bepalend.

7. De individuele gebruiker van de vergunning dient tijdens de uitoefening van de visserijactiviteiten (een afschrift van) voorliggend besluit inclusief kaart te kunnen tonen aan de daartoe bevoegde toezichthouder of opsporingsambtenaar. Medewerkers ter plaatse moeten op de hoogte zijn van de in de vergunning opgenomen overwegingen en voorschriften.

8. De vergunning voor het uitoefenen van de beroepsvisserij in het Krammer-Volkerak ziet op de volgende vismethoden, vissoorten, quota, minimummaat en voorwaarden voor zover het gaat om bevisbare gebieden zoals aangegeven op de bij deze vergunning toegevoegde kaart met kenmerk ODH1765922.

Vismethode	**Vissoort**	**Quotum en minimummaat**	**Voorwaarden**
Fuik (schietfuiken)	Aal (paling)	Quotum conform aalbeheerplan en minimummaat 28 cm	-
	Wolhandkrab	Geen quotum	-
	Bot	Minimummaat 20 cm	-
Zegenvisserij (ringzegen)	Brasem, snoekbaars	Brasem: quotum 45 ton per jaar en minimummaat 42 cm. Snoekbaars: quotum 1000 kg per jaar. Conform het Visplan 2024-2028 is de minimummaat 50 cm (in afwijking van de wettelijke minimummaat van 42 cm) en de maximummaat 70 cm.	De lengte van de ringzegen is 350-800 meter. Snoekbaars mag als bijvangst worden behouden.
Zegenvisserij (ringzegen met speciale hardernetten)	Harder	Quotum 1500 kg per jaar en minimummaat 15 cm.	De lengte van de ringzegen is maximaal 400 meter, de maaswijdte van hardernetten is 110 meter gestrekte maas.

9. Het is niet toegestaan om te vissen of fuiken te plaatsen op locaties waar de toegang middels borden of betonning verboden is, tenzij een uitzondering van toepassing is zoals opgenomen in voorschrift 5.

10. Het is niet toegestaan om te vissen of fuiken te plaatsen:
    a. binnen een afstand van 25 meter van de buitenteen van de vooroeververdediging;
    b. binnen een straal van 50 meter van de uitstroomopeningen van de vooroeververdediging;
    c. bij een waterdiepte minder dan 1,75 meter NAP.

11. Wanneer de vis kleiner dan de minimummaat of groter dan de maximummaat is, zoals aangegeven in voorschrift 8, dient deze direct, conform het Visplan 2024-2028, teruggezet te worden. Hetzelfde is van toepassing op bijvangst van andere (beschermde) vis- en diersoorten dan waarvoor deze vergunning is verleend, uitgezonderd exoten (waaronder de Amerikaanse rivierkreeft).

12. Er wordt geen vis uitgezet ten behoeve van de aangevraagde beroepsvisserij.

13. De visserij wordt, met inachtneming van alle aan deze vergunning verbonden voorschriften, uitsluitend uitgevoerd tussen zonsopkomst en zonsondergang.

14. Iedere gebruikte fuik dient te zijn voorzien van een duidelijk herleidbaar kenmerk van de beroepsvisser en scheepsnummer of -naam (zie voorschrift 3). Het kenmerk dient onuitwisbaar te zijn aangebracht en onderdeel uit te maken van de fuik.

Monitoring en rapportage

15. De bijvangst van vogels (van alle vissers tezamen) dient geregistreerd en jaarlijks gerapporteerd te worden. Deze rapportage dient informatie te bevatten over: het aantal, de vogelsoorten, de data wanneer deze vogels zijn aangetroffen, het type vistuig, de exacte locatie en de diepte van het vistuig waarin het vogelslachtoffer is aangetroffen.

16. De vergunninghouder dient de visvangst van de snoekbaars, brasem, aal, wolhandkrab, harder en bot te registreren en jaarlijks te rapporteren. Deze rapportage dient informatie te bevatten over de gevangen vis per toegepaste vismethode (zoals fuik, zegenvisserij).

17. De rapportages zoals bedoeld in voorschrift 14 en 15 dienen jaarlijks respectievelijk voor 1 maart van het daaropvolgende jaar te worden verzonden aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (zie voor contactgegevens voorschrift 1).

AANWIJZINGEN VOOR GEBRUIK

Voor zover op basis van andere wet- en regelgeving, waaronder visvergunningen afgegeven door het Rijk, beperkingen zijn gesteld aan de visserij in het Krammer-Volkerak, gelden deze beperkingen onverkort ongeacht hetgeen bepaald in dit besluit.

OVERWEGINGEN

Aanleiding

Op 26 juni 2024 hebben wij een aanvraag om omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit ontvangen als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder e, van de Omgevingswet (hierna: Ow). De aanvraag betreft het beroepsmatig vissen op snoekbaars, brasem, aal, wolhandkrab, harder en bot in het Natura 2000-gebied Krammer-Volkerak.

Relevante documenten

Bij de aanvraag zijn de volgende, voor dit besluit relevante, documenten toegevoegd:

- Aanvraag omgevingsvergunning, DSO-nummer 20240626 01065 000, 26 juni 2024 (ODH1102781);
- Passende beoordeling, behorend bij de aanvraag van een vergunning voor visserij in het Krammer-Volkerak in de periode januari 2025-december 2030, Navis Advies B.V., november 2024 (hierna: de passende beoordeling) (ODH1230518);
- Visplan Krammer-Volkerak – Zoommeer – Schelde-Rijnkanaal 2024-2028, niet gedateerd (ODH112779);
- Vergunning Wet natuurbescherming met kenmerk ODH-2020-00157142 van 30 november 2020 (ODH01102783);
- Detailkaarten gebieden beroepsvisserij Krammer-Volkerak, versie 2.0 van 20 november 2024 behorende bij vergunning 30 november 2024 (ODH1230522);
- Toestemming voor het uitoefenen van zegenvisserij op brasem, snoekbaars en dun- en diklipharder in binnenwateren in de periode van 1 januari 2024 tot en met 31 december 2025 (ODH1230530);
- Memo inventarisatie geschikte gebieden voor visdief, projectnummer 202005, Buys Eco Consult B.V., 16 april 2019 (ODH230520);
- Brief op reactie verzoek om aanvullende informatie van Navis Advies B.V. van 27 november 2024 (ODH1230524);
- Overeenkomst vangstenregistratie en controle visserij, sportvisserij Zuidwest Nederland en Vereniging van Beroepsvissers van het Volkerak-Zoommeer, niet getekend en niet gedateerd (ODH1230526);
- Visplan Volkerak-Zoommeer 2019-2023 met akkoordverklaringen van 22 januari 2019 (ODH1230528);
- Toestemming voor het uitoefenen van het aalvisrecht in binnenwateren in de periode 1 januari 2025 tot en met 31 december 2027, documentnummer 60515, afgegeven door de Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur, handelend namens de Staat der Nederlanden, 10 december 2024 (ODH1317430);
- Toestemming voor het uitoefenen van het botvisrecht met aalfuiken in binnenwateren in de periode 1 januari 2022 tot en met 31 december 2024, documentnummer 60403, afgegeven door de Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur, handelend namens de Staat der Nederlanden, 10 december 2024 (ODH1317428);
- Toestemming voor het uitoefenen van zegenvisserij op brasem, snoekbaars, dun- en diklipharder in binnenwateren in de periode 1 januari 2024 tot en met 31 december 2025, documentnummer 60514, afgegeven door Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 15 januari 2024 (ODH1320458);
- Rapport vismonitoring Rijkswateren t/m 2023, Wageningen Marine Research, rapport C075/24 (ODH1320843);
- AERIUS-berekening van 18 september 2026, kenmerk Rdi63sBozWJY (ODH1902083);
- Toelichting bij AERIUS-berekening Krammer Volkerak 2026, V2.0. Navis Advies B.V. , niet gedateerd (ontvangen op 18 september 2026 (ODH1902082).

Procedure

Gelet op artikel 10.24, eerste lid onder j, van het Omgevingsbesluit is de uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht toegepast op deze aanvraag.

Doordat de aanvraag onvolledig was, is de procedure op 28 oktober 2024 opgeschort en is verzocht de ontbrekende gegevens aan te leveren. Op 27 november 2024 hebben wij aanvullende gegevens ontvangen en is de procedure hervat.

Bevoegd gezag

De activiteit wordt verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op artikel 4.6, eerste lid, aanhef en onder e, van het Omgevingsbesluit zijn wij bevoegd gezag voor de beoordeling van de aanvraag.

Afstemming

De gevraagde activiteit kan nadelige gevolgen hebben voor Natura 2000-gebieden die geheel of gedeeltelijk in de provincies Noord-Brabant en Zeeland liggen. Overeenkomstig het bepaalde in artikel 2.2, eerste lid, van de Ow is de besluitvorming afgestemd met de provincies Noord-Brabant en Zeeland.

Zienswijzen PM

De ontwerpbeschikking heeft ter inzage gelegen van <begin inzage> tot en met <eind inzage>. Er zijn geen zienswijzen ingebracht. / Naar aanleiding hiervan zijn de volgende zienswijzen binnen de termijn ingebracht:

<Zienswijze(n) in het kort weergeven>

Over deze zienswijze(n) merken wij het volgende op:
Ad A <Antwoord op de zienswijze(n)>

Wijziging ten opzichte van ontwerpbeschikking PM

Ten opzichte van de ontwerpbeschikking zijn de volgende / geen wijzigingen aangebracht.
<Wijzigingen>

Toetsingskader en grondslag beschikking

De aanvraag is getoetst aan:

- artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder e, en artikel 16.53c van de Ow;
- artikel 8.74b van het Besluit kwaliteit leefomgeving;
- paragraaf 7.2.1 en artikel 7.197h van de Omgevingsregeling;
- de vastgestelde aanwijzingsbesluiten van de Natura 2000-gebieden zoals vermeld in de AERIUS-berekening met kenmerk Rdi63sBozWJY van 18 september 2026. De aanwijzingsbesluiten zijn opgenomen in de gebiedendatabase[3] voor deze gebieden;
- de beheerplannen van de Natura 2000-gebieden zoals genoemd in de AERIUS-berekening met kenmerk Rdi63sBozWJY van 18 september 2026.

Beoordeling

Aangevraagde activiteit

De initiatiefnemer heeft een aanvraag om vergunning ingediend op grond van artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder e, van de Ow voor het uitoefenen van beroepsmatige visserij op snoekbaars, brasem, aal, wolhandkrab, harder en bot in het Natura 2000-gebied Krammer-Volkerak gelegen binnen het grondgebied van de gemeenten Tholen, Moerdijk, Steenbergen, Goeree-Overflakkee en Schouwen-Duiveland. De aangevraagde visserij-activiteiten zijn weergegeven in tabel 1.

Tabel 1: Visserij-activiteiten in het Natura 2000-gebied Krammer-Volkerak.

Vismethode	Vissoort	Quotum en minimummaat	Voorwaarden
Fuiken (schietfuiken)	Aal (paling)	Quotum conform aalbeheerplan en minimummaat 28 cm	
	Wolhandkrab	Geen quotum	-
	Bot	Minimummaat 20 cm	-
Zegenvisserij (ringzegen)	Brasem, snoekbaars	Brasem: quotum 45 ton per jaar en minimummaat 42 cm. Snoekbaars: quotum 1000 kg per jaar. Conform het Visplan 2024-2028 is de minimummaat 50 cm (in afwijking van de wettelijke minimummaat van 42 cm) en de maximummaat 70 cm.	De lengte van de ringzegen is 350-800 meter. Snoekbaars mag als bijvangst worden behouden.
Zegenvisserij (ringzegen met speciale hardernetten)	Harder	Quotum 1500 kg per jaar en minimummaat 15 cm.	De lengte van de ringzegen is maximaal 400 meter, de maaswijdte van hardernetten is 110 meter gestrekte maas.

Wijzigingen ten opzichte van eerdere (vervallen) vergunningen

De ingediende aanvraag om omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit ziet op een voortzetting van bestaande visserijactiviteiten waarvoor op 30 november 2020 een vergunning (kenmerk: ODH-2020-00157142) was verleend. Deze vergunning verving de eerdere (vervallen) vergunningen van 6 juli 2017 (kenmerk: ODH-2017-00048746), 23 mei 2011 (kenmerk: PZH-2011-291744359) en 21 september 2007 (kenmerk: PZH-2007-727010).

Ten opzichte van voorgaande en vervallen vergunningen is de zonering van de visserij in tijd en ruimte in dit besluit aangepast om significant negatieve effecten op de in het gebied aanwezige vogelsoorten te voorkomen. Dit geldt zowel ten aanzien van broedvogels als niet-broedvogels.

Door Rijkswaterstaat is, mede in verband met de aanwezige natuurwaarden in het gebied, betonning in het Krammer-Volkerak aangebracht. Deze vergunning is overeenkomstig de aangebrachte betonning. De gebieden waar niet meer gevist mag worden zijn visueel weergegeven op de bij dit besluit bijgevoegde kaart (zie appendix 1) met kenmerk ODH1765922. Voor vergunninghouder geldt echter een uitzondering voor de op de kaart aangegeven oranje strook ten noorden van de Noordplaat. In deze oranje strook mag vanaf de betonning tot een afstand van 200 meter, in de maanden juni, juli en augustus, van zonsopgang tot 12.00 uur gevist worden.

Jaarrond bevissing in niet afgesloten gebieden is toegestaan, tenzij op basis van andere wet- en regelgeving beperkingen zijn gesteld aan bijvoorbeeld de periode waarop gevist mag worden.

Vergunningplicht

Artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder e, van de Ow bepaalt dat het verboden is zonder omgevingsvergunning een Natura 2000-activiteit te verrichten, tenzij het gaat om een bij algemene maatregel van bestuur aangewezen geval.

Onder een Natura 2000-activiteit wordt verstaan: het realiseren van een project dat geen direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied. Dit kunnen bijvoorbeeld effecten zijn door stikstofdepositie of door overige effecten zoals oppervlakteverlies en verstoring.

De beoogde activiteit heeft overige effecten op in het gebied voorkomende vogel- en habitatrichtlijnsoorten waarvoor het Natura 2000-gebied Krammer-Volkerak is aangewezen. Het gaat daarbij om mogelijke significante effecten als gevolg van bijvangst van vogels in fuiken en aantasting van de kwaliteit van het leefgebied van kwalificerende vogels in de zin van verstoring van (broed-)vogels en het onttrekken van vis dan wel effecten op het visbestand in relatie tot visetende watervogels. Uit de AERIUS-berekening met kenmerk Rdi63sBozWJY van 18 september 2026 blijkt dat de gevraagde activiteit niet leidt tot stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden.

Conclusie vergunningplicht
Op basis van de aangeleverde documenten hebben wij vastgesteld dat de gevraagde activiteit vergunningplichtig is op grond van artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder e, van de Ow. Het project kan significant negatieve effecten hebben op het Natura 2000-gebied Krammer-Volkerak.

Instandhoudingsdoelstellingen
Het Natura 2000-gebied Krammer-Volkerak is in ontwerp aangewezen voor habitatrichtlijntypen, -soorten en vogelrichtlijnsoorten waarvoor een instandhoudingsdoelstelling geldt. Voor het gevraagde project zijn enkel de in tabel 2 genoemde instandhoudingsdoelstellingen van belang. Dit betreffen dus mogelijk niet alle geldende instandhoudingsdoelstellingen.

Tabel 2.Instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebied Krammer-Volkerak als opgenomen in het ontwerp aanwijzingsbesluit.

Habitatrichtlijntypen		**Oppervlakte habitat**	**Kwaliteit habitat**
H1310A, Eenjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden met Salicornia spp. en andere zoutminnende soorten, subhabitattype H2130A, zilte pionierbegroeiing (zeekraal)		Behoud	Behoud
H1330B, Schorren en zilte graslanden (binnendijks)		Behoud	Behoud
H2160, Duindoornstruwelen		Behoud	Behoud
H2190B, Vochtige duinvalleien		Uitbreiding	Behoud
Habitatrichtlijnsoorten	**Populatie**	**Omvang leefgebied**	**Kwaliteit leefgebied**
H1149, kleine modderkruiper	Behoud	Behoud	Behoud
H1340, Noordse woelmuis	Behoud	Behoud	Behoud
Vogelrichtlijnsoorten, broedvogels		**Omvang leefgebied**	**Kwaliteit leefgebied**
A034, lepelaar		Behoud	Behoud
A081, bruine kiekendief		Behoud	Behoud
A132, kluut		Behoud	Behoud
A137, bontbekplevier		Behoud	Behoud
A138, strandplevier		Behoud	Behoud
A176, zwartkopmeeuw		Behoud	Behoud
A193, visdief		Behoud	Behoud
A195, dwergstern		Behoud	Behoud
Vogelrichtlijnsoorten, niet broedvogels		**Omvang leefgebied**	**Kwaliteit leefgebied**
A005, fuut		Behoud	Behoud
A007, kuifduiker		Behoud	Behoud
A017, aalscholver		Behoud	Behoud
A034, lepelaar		Behoud	Behoud
A037, kleine zwaan		Behoud	Behoud
A043, grauwe gans		Behoud	Behoud
A045, brandgans		Behoud	Behoud
A046. rotgans		Behoud	Behoud
A048, bergeend		Behoud	Behoud

A050, smient	Behoud	Behoud
A051, krakeend	Behoud	Behoud
A052, wintertaling	Behoud	Behoud
A054, pijlstaart	Behoud	Behoud
A056, slobeend	Behoud	Behoud
A059, tafeleend	Behoud	Behoud
A061, kuifeend	Behoud	Behoud
A067, brilduiker	Behoud	Behoud
A069, middelste zaagbek	Behoud	Behoud
A094, visarend	Behoud	Behoud
A103, slechtvalk	Behoud	Behoud
A125, meerkoet	Behoud	Behoud
A132, kluut	Behoud	Behoud
A137, bontbekplevier	Behoud	Behoud
A156, grutto	Behoud	Behoud
A162, tureluur	Behoud	Behoud

Beoordeling aanvraag ten aanzien van overige effecten
De beoordeling van deze aanvraag ziet op overige effecten op Natura 2000-gebieden.

Het Krammer-Volkerak is een uitgestrekt zoetwatermeer met een vast waterpeil. Op de drooggevallen platen bevinden zich graslanden en ruigten. Het Natura 2000-gebied Krammer-Volkerak is ontwerp aangewezen voor acht habitattypen, twee habitatsoorten, acht soorten broedvogels en 25 niet broedvogels.

Het is een belangrijk broedgebied voor vogels. Daarnaast is het gebied een pleisterplaats en foerageergebied voor trek- en wintervogels. Ook komen er grote groepen vogels naar het gebied om te ruien.

Het project kan daarom leiden tot verstoring van broedvogels en vogels die het gebied als rust- en foerageergebied gebruiken. Daarnaast is bijvangst van vogels in fuiken mogelijk. De visserij-activiteiten kunnen mogelijk ook leiden tot effecten op visetende vogelsoorten.

Hieronder worden de conclusies op habitattypen, habitatsoorten en vogelsoorten nader beschreven.

<u>Effecten op habitattypen</u>
Uit de passende beoordeling blijkt dat overige effecten op habitattypen kunnen worden uitgesloten omdat de gevraagde activiteit vanaf het water met kleine boten plaatsvindt. Er is geen sprake van betreding van de oever of droogvallende gedeelten waar habitattypen kunnen voorkomen. Effecten door oppervlakteverlies, verontreiniging, trilling en mechanische verstoring zijn op voorhand ook uitgesloten omdat de activiteiten niet ter plaatse van kwalificerende habitattypen plaatsvinden. Wij kunnen derhalve de conclusie delen dat significant, negatieve effecten op habitattypen kunnen worden uitgesloten.

<u>Effecten op habitatrichtlijnsoorten</u>
Het Natura 2000-gebied Krammer-Volkerak is in ontwerp aangewezen voor de habitatrichtlijnsoorten H1149, kleine modderkruiper en H1340, Noordse woelmuis. Uit de passende beoordeling blijkt ten aanzien van deze soorten het volgende.

H1149, kleine modderkruiper
Ten aanzien van de kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*) geldt dat het biotoop van deze soort voornamelijk bestaat uit langzaam stromende ondiepe wateren met een rijke plantenbegroeiing en een zandige of met dunne sliblaag bedekte bodem, zoals deze achter de vooroeververdediging aanwezig kan zijn. Op deze locaties is het niet

toegestaan om visserij-activiteiten uit te voeren. Daarnaast is de kans op bijvangsten van deze soort door de gehanteerde maaswijdtes verwaarloosbaar. De kleinste minimummaat voor de mazen voor de doelsoorten (brasem en harder) is op grond van de Visserijwet 15 centimeter. Deze gebruikte maaswijdte is erop gericht om kleine exemplaren niet te vangen, waarmee ook de slanke 8-10 centimeter lange modderkruiper vrij door de mazen van de fuiken en zegen kan ontsnappen. Indien onverhoopt toch een kleine modderkruiper zou worden bijgevangen, dient deze conform de opgenomen voorschriften direct teruggezet te worden (zoals opgenomen in de voorschriften). Aantasting van deze soort is daarom uitgesloten.

H1340, Noordse woelmuis
De Noordse woelmuis (*Alexandromys oeconomus arenicola*) kan zich bevinden achter de voeroevers aan de landzijde waar niet mag worden gevist. Aangezien de visserij-activiteiten plaatsvinden op open water en er geen concurrentie bestaat qua voedsel met deze soort zijn negatieve effecten op voorhand uit te sluiten.

Effecten op vogelrichtlijnsoorten
Het Natura 2000-gebied Krammer-Volkerak is in ontwerp aangewezen voor 8 broedvogelsoorten en 25 niet-broedvogelsoorten. Deze soorten en de instandhoudingsdoelstellingen zijn vermeld in tabel 2.

Het Krammer-Volkerak is in zijn huidige vorm een zeer belangrijk gebied voor watervogels. Het herbergt diverse internationaal belangrijke aantallen. Met name in de ruiperiode (medio juni tot september) is het Krammer één van de belangrijkste gebieden voor watervogels in Nederland. Van treksoorten zoals fuut en krakeend komt meer dan 1% van de internationale populatie in dit gebied om te ruien. Uit het Sovon-rapport (rapport 2024/13, geactualiseerd landelijk overzicht van vogelsoorten met concentraties van (internationaal) belang) blijkt dat grote populaties van diverse vogelsoorten in het gebied aanwezig zijn.

Ook uit vogeltellingen van Sovon (https://stats.sovon.nl/stats/gebied/1000114) blijkt dat het gebied belangrijk is voor watervogels. Vogeltellingen van de periode 2020 tot en met 2025 laten zien welke delen van het natuurgebied de meeste ecologische waarde bevatten en intensief door vogels gebruikt worden.

Het gebied is volop in ontwikkeling. De aanwezigheid van velden met waterplanten (fonteinkruiden, aardvederkruid en kranswieren) in combinatie met luwe zones tussen de eilanden, relatieve ondiepte en rust zorgen voor unieke situatie voor veel soorten vogels. Bovenstaande tabel geeft aan dat in het gehele jaar grote aantallen vogels in het gebied aanwezig zijn.

Verstoring
Scheepvaart zorgt voor verstoringen van de in het gebied levende organismen, met name watervogels. Vaartuigen varen door het gebied waardoor lawaai, golfslag en optische verstoring optreedt. Gelet op vele vogelsoorten die in het gebied aanwezig zijn, zijn wij van mening dat als gevolg van scheepvaart in het gebied negatieve effecten op vogelsoorten kunnen optreden. Deze verstoring kan negatieve gevolgen hebben op de populatie vogels in het gebied. Dit gaat van fysiologische effecten en stress tot verminderd broedsucces en effecten op de overlevingskansen van vogels.

Om die reden is gekeken welke gebieden belangrijke natuurwaarden hebben voor vogels en in welke delen van het Natura 2000-gebieden de soorten voorkomen. Daarbij is gekeken naar de specifieke broedlocaties en rustgebieden voor vogels. Tevens is gekeken naar de verschillende vaarbewegingen in het gebied, zowel recreatief als beroepsmatig. Tot voor kort golden er voor de verschillende vaartuigen, verschillende regels en was betonning niet jaarrond aanwezig. Daarom was onduidelijk welke regels voor de verschillende doelgroepen van toepassing waren. Recent is in voorjaar 2026 door Rijkswaterstaat betonning in het gebied aangebracht waardoor voor alle

doelgroepen dezelfde regels gelden waar wel of niet gevaren mag worden. Daarbij is rekening gehouden met de status van het Natura 2000-gebied en de in het gebied voorkomende vogelsoorten.

De op 26 juni 2024 gevraagde vergunning ziet op hernieuwing van eerdere verleende en verlopen vergunningen voor de beroepsvisserij. Uit de aangeleverde passende beoordeling blijkt dat verstoring van vogels als gevolg van de gevraagde visactiviteiten gering is. Gelet op de grote aantallen broedvogels en niet-broedvogels, de instandhoudingsdoelstellingen voor deze soorten en de inmiddels aanwezige betonning in het gebied, hebben wij nader beoordeeld of voortzetting van de aangevraagde activiteit al dan niet mogelijk is.

Verstoring van broedvogels
Het Krammer-Volkerak is een belangrijk gebied voor broedvogels. Uit de vogeltellingen en de Natuurdoelanalyse Natura 2000-gebied Krammer-Volkerak (hierna: NDA) blijkt dat de meeste aangewezen broedvogels een negatieve tot stabiele trend vertonen.

Het gebied wordt met name door de **lepelaar, kluut, zwartkopmeeuw en visdief** gebruikt als broedgebied. Van de andere broedvogels (**bruine kiekendief, bontbekplevier, strandplevier** en **dwergstern**), komen er geen of een gering aantal broedparen voor nabij de oevers/slikplaten van het Krammer-Volkerak. De instandhoudingsdoelstellingen voor alle aangewezen broedvogelsoorten, met uitzondering van de lepelaar, worden niet gehaald. De aanwezige broedparen behoeven rust en het broedsucces is daarom vanuit de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten van belang.

Uit de Natuurdoel analyse voor het gebied (NDA) blijkt dat de laatste 10 jaar het doelaantal van de lepelaar van ten minste 30 paren wordt gehaald en dat de draagkracht van het gebied goed is en de instandhoudingsdoelstelling wordt gehaald.

De kluut broedt verspreid op enkele kleine schelpeilandjes bij de Krammerse Slikken en de Hellegatsplaten. De populatie lijkt de afgelopen jaren stabiel. De instandhoudingsdoelstelling voor deze soort in het Natura 2000-gebied wordt niet gehaald. Dit betekent dat mogelijk maatregelen nodig zijn ter verbetering van de kwaliteit van het leefgebied van de soort. In breder verband blijkt dat in het totale Deltagebied[1] de instandhoudingsdoelstelling voor de soort niet in gevaar komt. Door de recent aangebrachte betonning, is het niet meer toegestaan om in de nabijheid van oevers te varen. Hierdoor zal in het gebied minder verstoring van vogels optreden.

De zwartkopmeeuw broedt op een aantal eilanden van de Hellegatsplaten. Op basis van de gegevens van SOVON is er geen aantoonbare trend te zien. De instandhoudingsdoelstelling voor deze soort in het Natura 2000-gebied wordt niet gehaald. Dit betekent dat mogelijk maatregelen nodig zijn ter verbetering van de kwaliteit van het leefgebied van de soort. In breder verband blijkt dat in het totale Deltagebied de instandhoudingsdoelstelling voor de soort niet in gevaar komt. Door de recent aangebrachte betonning, is het niet meer toegestaan om in de nabijheid van oevers te varen. Hierdoor zal in het gebied minder verstoring van vogels optreden.

De visdief broedt voornamelijk op kleine schelpeilandjes voor de oever van de Krammerse Slikken. Naast de Krammerse Slikken in het Zuid-Hollandse deel zijn de Plaat van de Vliet, Dintelse Gorzen en Slikken van de Heen-West, gelegen in het Zeelands en Noord-Brabantse deel van het Krammer-Volkerak, van belang als broedplaats. De laatste jaren lijkt de broedpopulatie te stabiliseren. Voor deze soort wordt in de huidige situatie de instandhoudingsdoelstelling voor deze soort (in het gehele Deltagebied) niet gehaald. Dit betekent dat mogelijk

[1] Voor het Deltagebied (Zuidwestelijke Delta is voor de periode 2026-2022 een Natura 2000-beheerplan vastgesteld. Een nieuw beheerplan is in voorbereiding. Onder het Deltagebied vallen de volgende Natura 2000-gebiede: Grevelingen, Haringvliet, Hollands Diep, Oosterschelde, Oude Maas, Veerse Meer en Westerschelde & Saeftinghe. De gebieden Krammer-Volkerak en Zoommeer zijn hierin niet meegenomen omdat voor deze gebieden nog geen definitief aanwijzingsbesluit is genomen.

maatregelen nodig zijn ter verbetering van de kwaliteit van het leefgebied van de soort. Door de recent aangebrachte betonning, is het niet meer toegestaan om in de nabijheid van oevers te varen. Hierdoor zal in het gebied minder verstoring van vogels optreden.

In voorschrift 5 is bepaald dat beroepsvisserij in de op de kaart aangegeven oranje strook ten noorden van de Noordplaat vanaf de betonning tot een afstand van 200 meter, in de maanden juni, juli en augustus, van zonsopgang tot 12.00 uur wel is toegestaan. Daarbij is rekening gehouden met de verstoringsafstand tot het broedgebieden.

Conclusie broedvogels

Broedvogels kunnen gevoelig zijn voor verstoring. Daarom zullen ze niet dicht langs de waterkant broeden. Om meer rust voor broedvogels te garanderen is in dit besluit opgenomen dat geen visserij-activiteiten zijn toegestaan in gebieden waar betonning is aangebracht. De betonning is aangegeven op de bij dit besluit bijgevoegde kaart (zie appendix 1) met kenmerk ODH1765922. Het gaat hier om een zone van enkele honderden meters waar niet gevaren mag worden. Zoals opgenomen in voorschrift 5 geldt een uitzondering voor vergunninghouder in een beperkte zone van 200 meter, in een beperkte periode (juni, juli en augustus) van zonsopkomst tot 12.00 uur. De zone is aangegeven op de bij dit besluit behorende kaart.

Verstoring van niet-broedvogels

Het Natura 2000-gebied 'Krammer-Volkerak' is tevens van belang als rust-, rui-, slaap- en foerageergebied voor diverse soorten niet-broedvogels. Belangrijkrijke vogelgebieden liggen hoofdzakelijk nabij de vooroevers, rond ondiepe zones en in afgesloten gebieden. Uit telgegevens en de NDA blijkt heel duidelijk dat de hoogste dichtheden van vogels voorkomen aan de westzijde van het Krammer-Volkerak. Dit gebied bestaat uit gevarieerd leefgebied voor diverse soorten vogels.

In het meest noordwestelijke deel van het Krammer-Volkerak komen de **brilduiker, krakeend, fuut, slobeend, middelste zaagbek, smient, kuifeend, meerkoet** en **tafeleend** in zeer hoge concentraties voor. Dit gebied betreft een zeer gunstig leefgebied om te foerageren en rusten. Een verstoring in of nabij dit gebied heeft daarmee invloed op grote aantallen vogels. Door deze hoek jaarrond af te sluiten (vaarverbod met betonning aangegeven) wordt verstoring door scheepvaart en menselijke aanwezigheid voorkomen. Ook bij de Nieuwkooper eilanden komen hoge aantallen van de hierboven genoemde vogelsoorten voor. Door dit gebied jaarrond af te sluiten, wordt verstoring, ook in aangelegen gebieden, voorkomen.

Op en rondom de Noordplaat is leefgebied aanwezig van een kolonie **aalscholvers**. Dit betreft de grootste kolonie in Zuid-Holland. In de huidige situatie is de Noordplaat niet rondom afgesloten voor vaartuigen. Door het gebied volledig af te sluiten ontstaat de noodzakelijke rust voor de kolonie aalscholvers.

De Slikken van Heen en de Plaat van de Vliet zijn essentiële leefgebieden voor de **kuifduiker** en **kleine zwaan**. Dit gebied is ook voor de **visarend** van belang. Om die reden wordt dit gebied afgesloten (zie bijgevoegde kaart met kenmerk ODH1765922).

De **lepelaar, kluut, en bontbekplevier** komen in het gebied naast broedvogel ook als niet-broedvogel voor. Deze soorten gebruiken het gebied als foerageergebied in met name de ondiepe delen van het water en zandige oevers. De trend van de lepelaar is onzeker. Voor de kluut en de bontbekplevier is een negatieve trend te zien. Het afsluiten van delen het Krammer-Volkerak biedt meer rust rondom de rustplaatsen en foerageergebieden van deze soorten.

De overige niet-broedvogels (**grauwe gans, brandgans, rotgans**) komen verspreid in het gehele gebied voor maar vooral in het noordwestelijk deel van het Krammer-Volkerak. Deze soorten gebruiken de open wateren als rust- en

slaapgebied. Daarnaast foerageren de vogels op akkers en graslanden in de omgeving. Het afsluiten van delen van het Krammer-Volkerak biedt meer rust rond rust- en slaapgebieden.

De **bergeend, grutto, wintertaling, pijlstaart en tureluur** zijn vogels die op de slikken in het gebied voorkomen. Zij foerageren in ondiep water. Het afsluiten van delen van het Krammer-Volkerak biedt meer rust rond de ondiepe foerageergebieden. Voor de wintertaling is een licht negatieve trend te zien. De gruttopopulatie is na 2002 sterk gedaald en lijkt sinds 2013 weer iets te stijgen. Voor de overige soorten gaat het om een stabiele of (licht) positieve trend.

Uit de NDA blijkt dat in de huidige situatie niet bekend is of de instandhoudingsdoelstelling gehaald wordt voor de **slechtvalk.** De slechtvalk gebruikt het gebied als foerageergebied. Daarbij is met name de aanwezigheid van middelgrote vogels van belang omdat die een voedselbron zijn voor de slechtvalk.

De **visarend** gebruikt het gebied als foerageergebied. Voor de soort geldt een instandhoudingsdoelstelling van behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2 vogels (seizoensmaximum). De soort wordt met name bij de Hellegatsplaten waargenomen. Uit de NDA blijkt dat de laatste vier jaar maximaal twee exemplaren in het gebied zijn geteld. De aantallen in het Volkerak zijn zo laag (gemiddeld hooguit 1 per maand) dat een populatie-effect als oorzaak niet kan worden uitgesloten, maar ook het veranderende visbestand kan een rol spelen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

<u>Conclusie niet broedvogels</u>
Niet broedvogels kunnen gevoelig zijn voor verstoring. Om meer rust- en foerageergebied voor niet-broedvogels te garanderen zien wij geen aanleiding om visserij-activiteiten toe te staan in het deel van het Krammer-Volkerak waar varen (aangegeven met betonning, die juist in het belang van de belangrijke vogelwaarden in het gebied is aangebracht) niet is toegestaan. Het gebied waar wel gevaren mag worden is opgenomen op de bij dit besluit bijgevoegde kaart (zie appendix 1) met kenmerk ODH1765922.

Voedselbeschikbaarheid
De beroepsvisserij onttrekt biomassa aan het ecosysteem. Dit deel van de biomassa is daarmee niet meer beschikbaar als voedsel voor overige fauna. Het Krammer-Volkerak is aangewezen voor de visetende vogelsoorten **fuut, kuifduiker, aalscholver, middelste zaagbek, visarend, meerkoet, zwartkopmeeuw, visdief** en **dwergstern**. Voor de beroepsvisserij op het Krammer-Volkerak zijn de visstanden van aal, brasem, harder, bot en snoekbaars van belang.

Deze vissoorten vormen belangrijke voedselbronnen voor visetende vogels, zoals aalscholvers, futen en visdieven. In het Visplan voor het Krammer-Volkerak (en Zoommeer) zijn afspraken opgenomen over de maximaal te onttrekken hoeveelheden vis, handhaving, controle en sanctionering. De visactiviteiten zijn en worden in dit kader telkens afgestemd met Sportvisserij ZWN en de Visstand Beheer Commissie Volkerak-Zoommeer (VBC). Door in een voorschrift bij deze vergunning een quotum en een minimummaat (en in enkele gevallen een maximummaat) van vissen te hanteren is verzekerd dat er voldoende volwassen (zogenaamde ‘maatse’) vis beschikbaar blijft, waarmee ook de aanwas van jonge vis niet in gevaar komt.

De beroepsvissers gebruiken netten en fuiken met dusdanige grote mazen, dat vrijwel alleen ‘maatse’ vis wordt gevangen. Niet-maatse (te kleine) vis is niet marktwaardig en wordt (levend) teruggezet. Hierdoor heeft de visserij niet of nauwelijks een effect op het voedselbestand van visetende vogels. Het voedsel van de kwalificerende visetende soorten bestaat (met uitzondering van aalscholver en visarend) voornamelijk uit insecten en kleine vis

(grootte 7-10 cm). Ook foerageren deze vogelsoorten op andere vissoorten zoals pos, stekelbaars, spiering, jonge haring, kleine brasem en blankvoorn. De beroepsvissers vissen niet op deze soorten.

De meeste visetende vogels eten de snoekbaars in een grootte tussen de 3 en 36 centimeter. Alleen de visarend eet mogelijk grotere snoekbaars. De minimummaat voor het vissen op snoekbaars is 42 centimeter. De visarend komt slechts in kleine aantallen (fluctuatie tussen één en vijf individuen) in het gebied voor. Voor deze soort lijkt het voedselaanbod in het gebied geen beperkende factor.

Op basis van deze informatie is gegarandeerd dat voldoende vis voor vogels in het gebied beschikbaar blijft.

In de passende beoordeling wordt geconcludeerd dat significant negatieve effecten van de beroepsvisserij op het beschikbare voedselaanbod voor visetende vogels kunnen worden uitgesloten. In het Visplan Krammer-Volkerak – Zoommeer – Schelde-Rijnkanaal 2024-2028 (niet gedateerd) is opgenomen dat jaarlijks een duurzame vispopulatie wordt vastgesteld op basis van actuele bemonsteringen en bestandsschattingen gecombineerd met vangstgegevens van sport- en beroepsvissers (in opdracht van Rijkswaterstaat) wordt vastgesteld. In voorschriften in deze vergunning is tevens opgenomen dat jaarlijks verslag gedaan moet worden over de visvangsten van snoekbaars, brasem, aal, wolhandkrab, harder en bot. Wij zijn van mening dat, rekening houdend met de gebieden die bevist mogen worden en de in dit besluit opgenomen voorwaarden waaronder gevist mag worden significante negatieve effecten worden uitgesloten.

Mogelijke bijvangst van vogels
Het gebruik van (schiet)fuiken en zegenvisserij kan mogelijk leiden tot ongewenste bijvangst van vogels. Blijkens de passende beoordeling is mogelijke bijvangst het grootste bij vogelsoorten die onder water een prooi actief achtervolgen, zoals **fuut, aalscholver, middelste zaagbek** en **meerkoet**. Deze soorten achtervolgen hun prooi vaak onderwater en kunnen daarom in fuiken terechtkomen. De trendontwikkelingen in aantallen voor deze soorten zijn positief (in de Passende beoordeling is opgenomen dat de bijvangsten verwaarloosbaar lijken. In de periode 2017-2024 zijn geen bijvangsten van vogels gemeld door de vissers. Uit informatie van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, gebaseerd op rapportage van de beroepsvisserij, blijkt het volgende ten aanzien van bijvangsten van vogels:

Tabel 4: Geregistreerde bijvangsten van vogels in het Krammer-Volkerak

Jaartal	**Vogelsoort**
2021	5 aalscholvers
2022	1 aalscholver en 1 meerkoet
2023	6 aalscholvers
2024	5 aalscholvers en 1 meerkoet

Op basis van de gegevens van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid kunnen wij derhalve niet zonder meer concluderen dat de bijvangsten van aalscholvers verwaarloosbaar zijn, afgezet tegen het reguliere sterftecijfer van de soort. Door de recent aangebrachte betonning in het gebied, geldt meer bescherming voor de aalscholverkolonie omdat in een zone van enkele honderden meters niet meer gevaren mag worden. Hierdoor is de kans op bijvangsten beperkt.

Voor de meerkoet zijn wij van mening dat de aantallen bijvangsten geen significante gevolgen hebben voor de behoudsdoelstellingen die gelden voor de meerkoet. Om te borgen dat eventuele bijvangsten van vogels worden gemeld, zijn hiertoe voorschriften in deze vergunning opgenomen.

Conclusie overige effecten op Natura 2000-gebieden

Gelet op de specifieke milieukenmerken en omstandigheden van het gebied, zijn wij van mening dat, mede door aanpassing van de begrenzing van de toegestane visgebieden, op voldoende wijze is verzekerd dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast als gevolg van de beoogde activiteit.

Wij stellen vast dat de zekerheid is verkregen dat het beroepsmatig vissen op snoekbaars, brasem, aal, wolhandkrab, harder en bot geen significant negatief effect heeft op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Krammer-Volkerak.

Samenhangende besluiten

Bij deze beoordeling is uitsluitend gekeken naar mogelijke effecten van de activiteit op Natura 2000-gebieden op basis van de aangeleverde informatie. Er kunnen nog andere bepalingen van kracht zijn, op grond waarvan vergunningen, toestemmingen, ontheffingen of meldingen benodigd zijn om de gevraagde activiteit te kunnen uitvoeren.

Zorgplicht

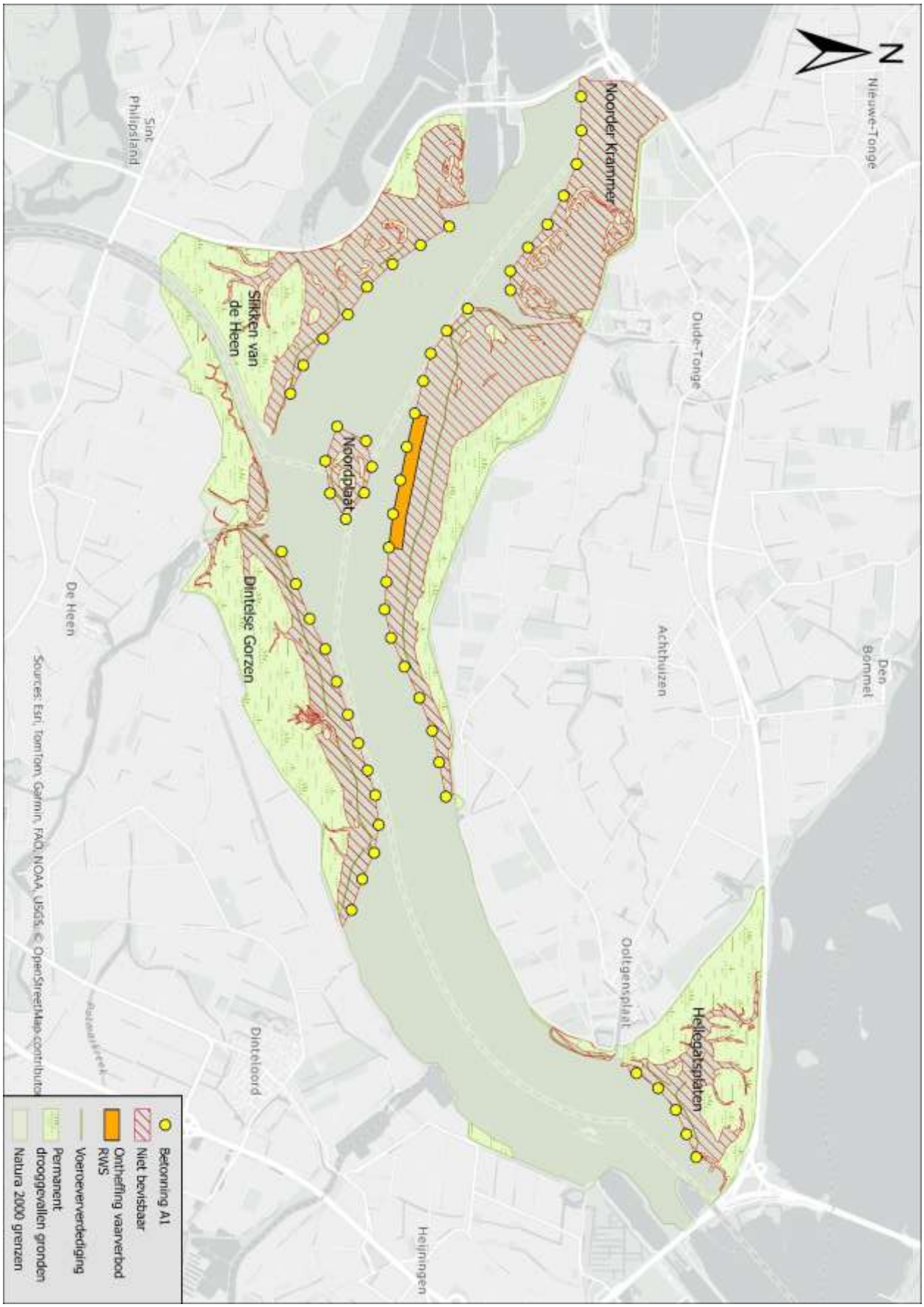
Op ieder moment dient de specifieke zorgplicht, zoals opgenomen in artikel 11.6 van het Besluit activiteiten leefomgeving, te worden nageleefd om schade aan de natuurlijke leefomgeving te voorkomen.

Conclusie

Op grond van het vorenstaande is de zekerheid verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van Natura 2000-gebieden niet aantast en dat een omgevingsvergunning zoals bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder e, van de Ow kan worden verleend.

Appendix 1

Kaart behorende bij vergunning Beroepsvisserij Krammer-Volkerak, met kenmerk ODH1765922

N
Noorder Kraammer
Slikken van de Heen
Noordplaat
Dintelse Gorzen
Heilegatsplaten
Nieuwe-Tonge
Sint Philipsland
Dude-Tonge
Achthuizen
Den Bommel
Oudgenspiaat
De Heen
Dinteloord
Heijningen
Sources: Esri, TomTom, Garmin, FAO, NOAA, USGS, © OpenStreetMap contributors
Beronning A1
Niet bevisbaar
Ontheffing vaarverbod RWS
Voetoeververdediging
Permanent drooggevallen gronden
Natura 2000 grenzen